

Nr 151.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående tilläggs-
pension åt kanslisekreteraren i sjöförvarsdepartementet
R. A. Sundin; given Stockholms slott den 23 mars 1917.*

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att kanslisekreteraren i sjöförvarsdepartementet Rudolf August Sundin må från och med månaden näst efter den, i vilken han, vid fyllda 67 levnadsår, erhåller avsked från kanslisekreterartjänsten, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta, utöver honom författningsenligt tillkommande pension å 3,500 kronor för år, en tilläggs pension av 700 kronor årligen.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Dan. Broström.

*Utdrag av protokollet över sjöförvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23
mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Broström anförde härefter:

*Aug. tilläggs-
pension åt
kansli-
sekreteraren
B. A. Sundin.*

Uti en den 24 februari 1916 dagtecknad ansökning har kansli-
sekreteraren i sjöförvarsdepartementet Rudolf August Sundin anhållit
om beredande åt honom av förhöjd pension; och har Sundin därvid
anfört huvudsakligen följande.

På anmälan av Sundin att han, som vore född den 5 juli 1850,
under juli månad 1915 uppnådde den levnads- och tjänstålder, då han
enligt kungl. kungörelsen den 12 juli 1878, angående villkoren för
åtnjutande av de från 1879 års början fastställda nya löneförmånerna
för vissa avdelningar av Kungl. Maj:ts kansli m. fl., vore förpliktad att

med oavkortad lön såsom pension avgå från tjänsten, hade Kungl. Maj:t den 18 juni 1915 medgivit, att han finge kvarstå vid sin tjänst till vidare under ett år, räknat från och med den 5 juli 1915.

Sundin, som antagits till extra ordinarie notarie i Svea hovrätt den 20 december 1875 samt erhållit fullmakt såsom registrator i sjöförsvarsdepartementet den 21 mars 1884 och såsom kanslisekreterare därstädes den 22 december 1892, vore enligt lönereglering av 1878 vid avskeds erhållande berättigad till pension å 3,500 kronor. Detta pensionsbelopp stode emellertid icke i rimligt förhållande till av honom från och med år 1911 enligt äldre stat och å provisorisk lönestat uppburna avlöningförmåner. Sundin anhölle därför, att Kungl. Maj:t måtte bereda honom sådan förhöjning av pensionsbeloppet, som motsvarade den del av det honom tillkommande provisoriska avlöningstillägget, vilken betecknades såsom lön, eller 700 kronor.

Till stöd för ansökningen ville Sundin, med hänvisning på nu rådande dyrtid, framhålla livsmedelsprisens och levnadsomkostnadernas högst väsentliga ökning sedan år 1878. Pensionsbeloppet hade vid nämnda tidpunkt av riksdagen bestämts i proportion till lönebeloppet, men, då detta nu ökats genom provisorisk löneförbättring från och med år 1911, syntes pensionsbeloppet billigtvis böra höjas i samma proportion.

Det stora flertalet av statens tjänstemän hade numera tillförsäkrats de pensionsförmåner, som ansetts vara av tidsomständigheterna påkallade, och det syntes ej vara rättvist, att någon tjänsteman utan egen förskyllan komme i väsentligen sämre ställning. Kanslisekreterartjänsten hade enligt äldre löneregleringar ställts i en mellangrad mellan 1:a och 2:a gradens tjänster i de centrala ämbetsverken, och en jämförelse i pensionshänseende ställde sig sålunda:

	Enligt gammal stat.	Enligt reglerad stat.
Pension för 1:a gradens tjänsteman.....	2,800: —	3,600: — ¹⁾
» » kanslisekreterare	3,500: —	
» » 2:a gradens tjänsteman.....	4,000: —	4,600: —

Vid införande av de provisoriska löneregleringarna för statsdepartementen vid 1910 års riksdag hade visserligen den grundsats uttalats, att en dylik reglering icke skulle komma att verka till för-

¹⁾ Högsta pensionsunderlag utgör 3,700 (ej 3,600) kronor.

höjning av vederbörandes pensioner, men denna grundsats hade av riksdagen åtminstone i ett fall ej upprätthållits, nämligen då genom beslut av 1914 års senare riksdag medgivits, att en större grupp av tjänstemän, nämligen fögderitjänstemän, finge under vissa villkor åtnjuta pension till belopp motsvarande den lön jämte ålderstillägg, de vid avgången från tjänsten uppbure å såväl ordinarie som extra stat. Då syftemålet därmed torde hava varit att förmå överåriga, ej avgångs- pliktiga fögderitjänstemän att från tjänsten avgå, syntes det kunna ifrågasättas, om Sundin, som ej gjort anmälan om tillämpning på sig av 1907 års pensionslag, vore skyldig att från tjänsten avgå annat än med »oavkortad lön», beräknad enligt 1879 års stat med tillägg av den såsom lön betecknade delen av provisorisk löneförbättring.

Chefen för justitiedepartementet hade till statsrådsprotokollen såväl för den 14 januari 1915 som för den 14 januari 1916 gjort uttalanden av innehåll att, om uppskov med avgörande av frågan angående en slutgiltig reglering av löneförhållandena inom statsdepartementen komme att beträffande viss befattningshavare inverka menligt i pensionshänseende, Kungl. Maj:t icke torde komma att underlåta att i fråga om sådan person tillkommande pension i sinom tid hos riksdagen göra den framställning, som billigheten kunde anses fordra. Vid det senare tillfället hade samma departementschef även uttalat sig i fråga om det pensionsbelopp, som befattningshavare i statsdepartementen under nuvarande förhållanden billigtvis kunde påräkna. För så vitt Sundin vore bekant, hade vid 1915 och 1916 års riksdagar hittills ej förekommit någon gensaga mot dessa uttalanden.

Det avdrag å 200 kronor för år räknat, som enligt riksdagens beslut skulle göras vid utbetalning av Sundin tillkommande provisoriskt avlöningstillägg, motsvarade innehållen avgift för egen pensionering, varav han vid avgång med pension enligt gammal stat ej skulle hava något gagn. Då Sundin från och med år 1911 mot förhöjd avlöning åtagit sig väsentligt utsträckt tjänstgöring, vilket fortgått allt sedan dess, syntes det obilligt, om denna löneförhöjning ej skulle hava något inflytande på pensionsbeloppet.

Slutligen erinrades, att löne regleringskommittén i utlåtande den 30 april 1915, i ärende angående förhöjd pension åt registratorn i justitiedepartementet O. L. Rooth, i anslutning till ett däri av statskontoret i sådant hänseende gjort uttalande, givit uttryck även för sin del åt den mening, att, allt efter som tiden ginge utan att för statsdepartementen en definitiv löne reglering bragts till stånd, det för departements-tjänstemännen obilliga uti deras otillfredsställande pensionsförhållanden

desto starkare måste framträda. Det obilliga mot nämnda tjänstemän i detta hänseende hade tydligen skärpts därigenom att med det fortgående genomförandet av slutliga lönerogleringar allt flera av statsförvaltningens befattningshavare i liknande ställning vunnit förbättrade pensionsförmåner, under det att en departementstjänsteman, efter det han under allt flera år varit på grund av provisorisk löneroglering i åtnjutande av förhöjda avlöningsförmåner, likväl, då avgångsåldern inträdde, hänvisades till en pension, som stode i missförhållande till den under en följd av år erhållna avlöningen.

Statskontoret har i underdånigt utlåtande av den 28 februari 1916 *Statskontoret.* i detta ärende anfört följande.

Då kanslisekreteraren Sundin icke gjort sådan anmälan, som funnes omförmäld i 18 § a) av lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension, och icke heller av annan anledning vore underkastad bestämmelserna i nämnda lag, skulle i fråga om sökandens rätt till pension komma till tillämpning kungl. brevet den 1 juni 1877, enligt vilket tjänst innehavare, vars avlöning vore fördelad i lön och tjänstgöringspenningar, ägde, då han uppnått 65 levnads- och minst 35 tjänstår, vid avskedstagandet från tjänsten å allmänna indragningsstaten undfå pension till lörens bela belopp. På grund därav och då sökanden enligt egen uppgift vore född den 5 juli 1850 och således 65 år gammal samt räknade mer än 35 år i statens tjänst, syntes sökanden, vilken enligt gällande stat uppbure, förutom tjänstgöringspenningar, lön till belopp av 2,500 kronor jämte ålderstillägg därtill å tillhoppa 1,000 kronor, kunna vid erhållande av nådigt avsked förklaras berättigad att från och med månaden näst efter den, vari avgång från tjänsten ägde rum, under sin återstående livstid åtnjuta pension från allmänna indragningsstaten till belopp av 3,500 kronor.

Beträffande Sundins framställning att honom måtte beredas pensionsförhöjning till belopp, motsvarande den del av det honom tillkommande provisoriska avlöningstillägget, som betecknåts såsom lön, eller 700 kronor, erinrade statskontoret, att dylika framställningar förut varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Då statskontoret för sin del ansåge billigt, att tjänst innehavare, som efter att i många år hava varit i åtnjutande av provisoriskt avlöningstillägg nödgades avgå från tjänsten, innan definitiv reglering kommit till stånd, erhöle pension till belopp, som stode i skäligt förhållande till avlöningen i dess helhet, hemställde statskontoret — under åberopande tillika av vad vederbörande departementschef anfört till statsrådsprotokollet över justitieärenden för den 14 januari

1916 vid anmälan av frågan om provisorisk lönereglering för departementen — att Kungl. Maj:t, med bifall till förevarande underdåniga ansökning, måtte föreslå riksdagen att bevilja sökanden en tilläggspension å 700 kronor att från allmänna indragningsstaten utgå under hans återstående livstid från samma tidpunkt, då han komme i åtnjutande av den honom författningsenligt tillkommande pensionen.

Löneregleringskommittén.

Löneregleringskommittén har, på grund av nådig remiss, den 30 mars 1916 avgivit underdånigt utlåtande i förevarande ärende och därvid anfört följande.

Kommittén hade redan förut i tre särskilda fall avgivit underdåniga utlåtanden i anledning av enahanda ansökningar som den av kanslisekreteraren Sundin gjorda, nämligen den 27 februari 1912 i anledning av ansökning av f. d. registratorn i ecklesiastikdepartementet E. F. H. Westerling, den 1 april 1913 i anledning av ansökning av kanslisekreteraren i civildepartementet C. G. Edman och den 30 april 1915 i anledning av ansökning av förenämnde registratorn Rooth. Kommittén hade ej ansett sig kunna tillstyrka dessa ansökningar, vilka ej heller vunnit bifall.

Då löneregleringskommittén intagit denna ståndpunkt, hade kommittén haft uppmärksamheten fästad vid den omständigheten, att, då vid 1910 års riksdag första gången av Kungl. Maj:t framlagts förslag om provisoriska löneregleringar för befattningshavare i statsdepartementen, det uttryckligen betonats, att en provisorisk lönereglering icke komme att verka till förhöjning av vederbörandes pensioner.

Vidare hade kommittén bemärkt, att man vid beviljandet år 1910 av provisoriska löneregleringar för befattningshavare i statsdepartementen förutsatt, att definitiv lönereglering för dem icke skulle kunna komma till stånd förr än tidigast med 1916 års ingång.

I det utlåtande, kommittén den 30 april 1915 avgivit i ovannämnda ärende angående ifrågasatt tilläggspension åt registratorn Rooth, hade kommittén emellertid bragt i erinran frågan om en definitiv lönereglering för befattningshavare i statsdepartementen.

Kommittén hade därvid i anslutning till ett av statskontoret i sådant hänseende gjort uttalande även för sin del givit uttryck åt den mening, att, allt eftersom tiden ginge utan att för statsdepartementen en definitiv lönereglering bragts till stånd, det för departementstjänstemännen obilliga uti deras otillfredsställande pensionsförhållanden måste desto starkare framträda.

Det hade vidare av kommittén framhållits, hurusom det obilliga mot nämnda tjänstemän i detta hänseende tydligen skärpts därigenom, att med det förtgående genomförandet av slutliga lönerogleringar allt flera av statsförvaltningens befattningshavare i liknande ställning vunnit förbättrade pensionsförmåner, under det att en departementstjänsteman, efter det han under allt flera år varit på grund av provisorisk löneroglering i åtnjutande av förhöjda avlöningsförmåner, likväl, då avgångsåldern inträdde, hänvisades till en pension, som stode i missförhållande till den under en följd av år erhållna avlöningen.

Toge man därjämte hänsyn till det maktpåliggande och ansvarsfulla samt alltmera såväl i intensitet som i kvalitet krävande arbete, som påvilade departementen såsom statsförvaltningens högsta organ och som gjorde det synnerligen önskvärt att kunna dit vinna och där bibehålla dugande arbetskrafter, syntes det kommittén jämväl ur det allmännas synpunkt vara av stor betydelse, att för befattningshavarna i statsdepartementen pensionsförhållandena bleve snarast ske kunde ordnade på tillfredsställande sätt.

Kommittén hade emellertid ansett otvivelaktigt, att såväl med hänsyn till bestämmelser i den civila pensionslagen som med avseende å förhållandet till civilstatens änke- och pupillkassa pensionsfrågan bäst och lämpligast löstes genom och i sammanhang med definitiv löneroglering för befattningshavare i statsdepartementen; och det hade synts kommittén, som om det ej skulle vara omöjligt, att en dylik löneroglering skulle kunna komma till stånd utan avvaktan å det slutliga avgörandet av det svårlösta och omfattande samt jämväl på grundlagsändringar beroende spörsmålet om departementalreformen.

Kommittén hade ansett vissa anförda exempel från andra verk bestryka dess uppfattning i nämnda hänseende.

Detta lönerogleringskommitténs yttrande hade föranlett chefen för justitiedepartementet att, då pensionsärendet angående registratorn Rooth den 28 maj 1915 avgjordes, ånyo inför Kungl. Maj:t anmäla den redan tidigare behandlade frågan om en definitiv löne- och pensionsreglering för statsdepartementens befattningshavare ävensom vissa i samband därmed stående spörsmål, bland annat om vidtagande av åtgärder till lättande av departementens arbetsbörda.

Departementschefen hade därvid uttalat såsom sin mening, att en bearbetning av de förslag, som avgivits av de den 11 december 1908 tillsatta så kallade departementalkommitterade, borde äga rum.

På departementschefens hemställan hade Kungl. Maj:t beslutit uppdraga åt dåvarande landssekreteraren, numera landshövdingen Axel

Schotte att biträda i justitiedepartementet med verkställande av ytterligare utredning — under förutsättning att nuvarande statsdepartement till antal och huvudsakliga verksamhetsområden tillsvidare bibehölles och att de centrala verkens ställning förbleve densamma som nu — *dels* huru, genom decentralisation av ärenden samt förenklingar i arbetssättet, de nuvarande statsdepartementens arbetsbörda skulle kunna lindras och begränsas, *dels* rörande de åtgärder, som kunde ifrågasättas för att tillförsäkra departementen de bästa möjliga arbetskrafter, *dels* huruvida överflyttningar av ärendesgrupper mellan departementen borde äga rum, *dels* ock beträffande lämpligaste sättet för handläggning och expediering inom de centrala verken av regeringsärenden, samt huru nödigt samarbete mellan olika verk vid handläggning av ärenden, som vore gemensamma för flera verk, borde vinnas; och hade landshövdingen Schotte tillika erhållit i uppdrag att utarbeta de författningsförslag, som påkallades av utredningen och därmed sammanhängande spörsmål.

Åt löneregleringskommittén hade Kungl. Maj:t uppdragit att, utan avvaktan på lösningen av spörsmålet om mera genomgripande förändringar i statsdepartementens organisation, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag om en definitiv löne- och pensionsreglering för befattningshavarna i statsdepartementen.

Beträffande denna regleringsfråga hade sedermera inom kommittén under en avsevärd del av hösten 1915 utförts ett icke ringa förberedande utredningsarbete. Därutöver hade emellertid kommittén på grund av den stora mängd brådskande ärenden, som i oavbruten följd till densamma hänskjutits, ej kunnat finna tillfälle att sysselsätta sig med frågan.

Till det statsrådsprotokoll över justitiedepartementsärenden för den 14 januari 1916, som bifogats 1916 års statsverksproposition, hade chefen för justitiedepartementet under punkt 1 (provisorisk lönereglering för justitiedepartementet) meddelat, att den förhoppning han vid tiden för ifrågavarande uppdrags lämnande åt landshövdingen Schotte och löneregleringskommittén hyst därom, att frågan om en slutgiltig löne-reglering för åtminstone flertalet befattningshavare inom statsdepartementen skulle kunna föreläggas redan 1916 års riksdag, icke syntes kunna gå i uppfyllelse.

Efter att hava lämnat upplysning om fortgången av de åt landshövdingen Schotte och löneregleringskommittén anförtrodda utredningarna hade departementschefen anmält, att han, efter samråd med övriga departementschefer, ansett sig böra avstå från försöket att få de

för förevarande frågas avgörande nödvändiga utredningarna slutförda så tidigt, att frågan skulle kunna av Kungl. Maj:t hänskjutas till avgörande av 1916 års riksdag.

Med beklagande av att tillförandet åt statsdepartementen av den förstärkning av arbetskrafterna, varav de ostridigt vore i stort behov, på detta sätt bleve fördröjt hade chefen för justitiedepartementet emellertid, vad beträffade de enskilda tjänstemännens intresse av frågans lösning, framhållit, att för nuvarande ordinarie befattningshavare detta uppskov dock ej torde bliva av allt för stor betydelse i löne- eller pensionsavseende. Det syntes nämligen departementschefen få anses sannolikt, att de flesta av dem genom en definitiv löneroglering ej skulle komma att tillerkännas åtminstone avsevärt högre löneförmåner än de, av vilka de nu vore i åtnjutande enligt den för dem gällande provisoriska lönerogleringen. Skulle vidare någon av samma befattningshavare komma att, innan den slutgiltiga lönerogleringen komme till stånd, avgå från sin tjänst, kunde man förvänta, att, på sätt redan tidigare framhållits, Kungl. Maj:t icke komme att underlåta att hos riksdagen göra den framställning om förbättrad pension, som billigheten kunde anses fordra. Med billighet syntes departementschefen vara mest överensstämmande, att åt dylik befattningshavare tillerkändes den pension, som kunde beräknas hava bort komma honom till del, därest den slutgiltiga löne- och pensionsregleringen trätt i tillämpning redan med 1916 års ingång, d. v. s. vid den tidpunkt, från vilken den skulle hava kommit att gälla, därest lönerogleringsfrågan, såsom från början varit ämnat, fått sin lösning redan vid 1915 års riksdag.

Då sålunda den väntade definitiva regleringen av löneförhållandena inom statsdepartementen syntes kunna vinna tillämpning tidigast från och med den 1 januari 1918, hade departementschefen ansett, att jämväl för år 1917 borde under vederbörande huvudtitlar begäras medel å extra stat till den provisoriska löneroglering för befattningshavare i departementen, som varit gällande från och med år 1911.

Det kunde nämnas i detta sammanhang, att statsutskottet i utlå-tande den 10 mars 1916, nr 7, angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, såsom ett skäl mot att, på sätt Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit, då inrätta en ny särskild föredragandetjänst inom finansdepartementet, erinrat att, enligt vad chefen för justitiedepartementet ställt i utsikt, förslag till en definitiv reglering av löneförhållandena inom statsdepartementen beräknades kunna framläggas vid 1917 års riksdag.

Kanslisekreteraren Sundin hade till stöd för sin framställning åberopat, bland annat, det medgivande i pensionshänseende, som vid 1914 års senare riksdag gjorts till förmån för vissa fögderitjänstemän.

Enligt kommitténs övertygelse skulle riksdagen emellertid näppeligen hava gjort detta medgivande, om det icke gällt, att till avgång från tjänsten förmå överåriga fögderitjänstemän, vilka såsom icke underkastade skyldighet att vid uppnådd viss levnadsålder avgå kvarstodo för att avvakta väntad löne- och därmed följande pensionsreglering. För fögderitjänstemän, som utnämnts före den 1 april 1900, gällde nämligen enligt de i kungl. kungörelser den 31 maj 1878 och den 28 maj 1880 innefattade avlöningsvillkor icke *skyldighet* att avgå från tjänsten vid viss levnads- och tjänsteålder. Först genom kungörelse den 31 mars 1900 förordnades, att den, som efter sistnämnda dag utnämndes till befattning, med vilken följde rätt till pension från allmänna indragningsstaten, skulle vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunde varda stadgade.

Vad åter beträffade kanslisekreteraren Sundin, gällde för honom ovan omförmälda kungörelse den 12 juli 1878 angående villkoren för åtnjutande av de från 1879 års början fastställda nya löneförmånerna för vissa avdelningar av Kungl. Maj:ts kansli m. fl.

Enligt denna kungörelse skulle tjänsteman, då han uppnått 65 levnads- och minst 35 tjänstår, vara *förpliktad* att med *oavkortad lön* såsom pension å allmänna indragningsstaten avgå från tjänsten, Kungl. Maj:t likväl obetaget att låta med avskedet anstå, därest och så länge den pensionsberättigade prövades kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kunde finnas villig att kvarstå i densamma.

Sundin hade sökt göra gällande, att det i nämnda stadgande förekommande uttrycket »oavkortad lön» skulle för honom kunna anses omfatta icke blott den lön, som utginge enligt den från 1879 års början gällande lönestaten, utan även den del av det provisoriska avlöningstillägget, som betecknats såsom lön.

Uppenbart torde emellertid vara, att denna uppfattning vore oriktig. Med omförmälda uttryck i kungörelsen den 12 juli 1878 kunde, såsom ock framginge av inledningen till författningen, givetvis icke avses annat än lön enligt nyssnämnda, från 1879 års början gällande lönestat.

Kanslisekreteraren Sundin syntes vidare i förevarande ansökning hava antagit, att det avdrag å 200 kronor, för år räknat, som skolat göras vid utbetalningen av honom tillkommande provisoriskt avlönings-

tillägg, vore att betrakta såsom avgift för egen pensionering, men, om detta varit Sundins mening, vore det uppenbarligen beroende på en missuppfattning beträffande ändamålet med berörda avdrag.

Avdraget vore nämligen — såsom kommittén i sina underdåniga utlåtanden angående f. d. registratorn Westerlings, kanslisekreteraren Edmans och registratorn Rooths förenämnda ansökningar framhållit — ingalunda avsett att utgöra något bidrag till vederbörandes egen pensionering, utan avdragandet vore endast att betrakta såsom en åtgärd, varigenom man velat undvika att vid en definitiv löneroglering vederbörande, till följd av den därmed förbundna skyldigheten att bidraga till kostnaden för beredande av pension, skulle komma att lida minskning i den avlöning, han åtnjutit enligt äldre stat och på grund av provisorisk löneroglering.

Oavsett vad sålunda anförts mot vissa punkter i Sundins ansöknin, torde det ej kunna förnekas, att frågan om departementstjänstemännens pensionsförhållanden numera inträtt i ett annat skede än det, då kommittén den 30 april 1915 avgav sitt ovan omförmälda utlåtande angående tilläggs pension åt registratorn Rooth.

I detta utlåtande hade kommittén framhållit, att det vid framläggande år 1910 av förslag om provisoriska lönerogleringar för befattningshavare i statsdepartementen uttryckligen betonats, att en provisorisk löneroglering icke komme att verka till förhöjning av vederbörandes pensioner, samt att man vid beviljandet år 1910 av de provisoriska lönerogleringarna för nämnda befattningshavare förutsatt, att definitiv löneroglering för dem icke skulle kunna komma till stånd förr än tidigast med 1916 års ingång.

Vid avlåtandet av sitt omförmälda utlåtande den 30 april 1915 hade kommittén emellertid funnit anledning påpeka, att allt efter som tiden ginge utan att för statsdepartementen en definitiv löneroglering bragts till stånd, det för departementstjänstemännen obilliga uti deras otillfredsställande pensionsförhållanden måste desto starkare framträda.

Såsom förut omförmälts, hade till följd av inträffade omständigheter frågan om en definitiv löneroglering för befattningshavare i statsdepartementen — som från början torde hava varit avsedd att kunna lösas redan vid 1915 års riksdag — ännu icke kunnat bringas till ett slutligt avgörande.

Vid sådant förhållande syntes fog finnas för att Kungl. Maj:t, på sätt chefen för justitiedepartementet förutsatt, i de fall, då befattningshavare i statsdepartement härefter avginge från sin tjänst, innan den slutgiltiga lönerogleringen komme till stånd, hos riksdagen gjorde fram-

ställning om förbättrad pension. Förevarande ärende torde innefatta ett sådant fall, då framställning till riksdagen i berörda hänseende billigtvis borde göras.

Vad anginge beloppet av den tilläggs pension, som borde äskas för kanslisekreteraren Sundin, hade han själv hemställt, att den skulle bestämmas till 700 kronor, motsvarande, enligt vad i ansökningsförmäldes, den del av det honom tillkommande provisoriska avlöningstillägget, som »betecknas såsom lön».

I anledning därav ville kommittén erinra, att, alltsedan den provisoriska löneregleringens genomförande från och med år 1911, provisoriskt avlöningstillägg till kanslisekreterare, med ett undantag, varom nu icke vore fråga, upptagits till 1,200 kronor, varav 700 kronor skulle anses såsom lön, 100 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 400 kronor såsom ortstillägg, men att till iakttagande vid utbetalningen varit och fortfarande vore stadgat, att å lönen skulle avdragas, efter år räknat, så stort belopp — avrundat, om sådant erfordrades för vinnande av jämn summa, till närmast högre femtio- eller hundratal — som motsvarade den pensionsavgift, vilken enligt lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension skulle hava av vederbörande befattningshavare erlagts såsom bidrag till egen pensionering, om berörda lag varit å honom tillämplig. Därvid borde dock iakttagas, att den, som oberoende av den provisoriska löneregleringen vore skyldig att erlagga pensionsavgift enligt berörda lag, skulle därutöver vidkännas allenast så stort avdrag, som betingades av lönetillökningen vid den provisoriska löneregleringen, varvid avdraget, efter sammanläggning med pensionsavgiften, avrundades på förut angivet sätt. (Bestämmelsen i detta sistnämnda hänseende hade ej varit tillämplig på Sundin, enligt vad av statskontorets utlåtande i förevarande ärende framginge.)

Vid beräkandet av anslag till provisoriska avlöningstillägg hade man utgått ifrån, att ett på angivet sätt beräknat avdrag å den såsom lön betraktade delen av avlöningstillägget skulle ske. För kanslisekreterare, som, såsom fallet vore med Sundin, kommit i åtnjutande av andra ålderstillägget å lönen och å vilken pensionslagen icke vore tillämplig, utgjorde avdraget, på föreskrivet sätt avrundat, 200 kronor. Den del av det Sundin tillkommande provisoriska avlöningstillägget, som ansåges såsom lön, hade således faktiskt utgått med allenast 500 kronor.

Löneregleringskommittén ansåge sig icke kunna tillstyrka, att den tilläggs pension, som kunde komma att beviljas Sundin, bestämdes till högre belopp än det sistnämnda.

Det finge ej heller förbises, att de befattningshavare i nyreglerade ämbetsverk, vilka ingått å ny avlöningsstat, vore underkastade lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension, och att enligt denna gällde såsom regel, att för erhållande av oavkortad eller hel pension manlig tjänst innehavare skulle hava uppnått, jämte 35 tjänstår, 67 levnadsår.

Kanslissekreteraren Sundin hade emellertid enligt förenämnda kungörelse den 12 juli 1878 varit förpliktad att, efter uppnådda 35 tjänstår, avgå från tjänsten redan vid 65 års ålder, därest han ej erhållit tillstånd att kvarstå i densamma tillsvidare under ett år, räknat från och med den 5 juli 1915.

Löneregleringskommittén hemställde,

att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Sundin finge från och med månaden näst efter den, varunder avsked från kanslissekreteraretjänsten beviljades honom, under sin återstående livstid, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggspension till belopp av 500 kronor.

Löneregleringskommitténs ledamot herr Stenström avgav vid detta ärendes behandling i kommittén särskilt yttrande, så lydande:

»Sedan under nu pågående löneregleringsperiod nya, förhöjda avlöningsstater hunnit beslutas för allt flera av den centrala statsförvaltningens verk och myndigheter inträdde den tidpunkt, då rättvisa och billighet funnos kräva, att jämväl andra, med de nyreglerade jämförliga statsmyndigheter erhöilo förbättrade avlöningar tidigare, än som kunde ske medelst genomförande av successiva definitiva löne-regleringar för dem en efter annan. Denna uppfattning gällde ej minst för statsdepartementens vidkommande.

*Särskilt
yttrande.*

Såsom den lämpliga formen för en dylik löneförbättrings åstadkommande framstod antagandet av en provisorisk lönereglering. Efter det i sådant syfte beträffande statsdepartementen yttranden avgivits av departementalkommitterade och löneregleringskommittén, framlade Kungl. Maj:t förslag i ämnet för 1910 års riksdag. Denna beslöt ock en provisorisk lönereglering för departementen, vilken därefter alltjämt år för år medgivits.

Den ledande synpunkten vid nämnda provisoriska reglering har varit, att departementens befattningshavare borde så nära som möjligt vore utan föregripande av den blivande definitiva löne-regleringen i avlöningshänseende jämställas med jämförliga befattningshavare i definitivt nyreglerade centrala ämbetsverk (normaltyp: statskontoret). I anslutning härtill hava ock de genomförda definitiva löne-regleringarna fått tjäna till förebild för den provisoriska regleringen. Sålunda blevo de totala belopp, vilka funnos böra i avlöningsförhöjning komma de särskilda befattningshavarna till godo, fördelade mellan de olika avlöningstitlarna lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg, därvid naturligen samma synpunkter måste varit bestämmande, som lagts till grund för motsvarande fördelning av totalavlöningarna vid

de definitiva löneregleringarna. Och likasom för befattningshavare med definitivt reglerad avlöning visst avdrag å lönen äger rum, utgörande bidrag till egen pensionering, så skulle befattningshavare med provisoriskt reglerad avlöning vidkännas ett avdrag å sin lön, motsvarande — ehuru dock till befattningshavarens nackdel förhöjt genom avrundning uppåt — nyssnämnda pensionsavgift, på det att icke vid en definitiv reglering den avlöning, som då erhöles, skulle bliva mindre än den dittills erhållna.

Redan vid den provisoriska regleringens första antagande utgick man emellertid från den förutsättning, att den blivande definitiva löneregleringen ej skulle fördröjas alltför länge, ehuruval man ej vågade antaga, att densamma skulle kunna träda i tillämpning tidigare än med 1916 års ingång. I betraktande härav ansågs det vid framläggandet av 1910 års förslag till provisorisk lönereglering kunna och böra uttalas, att en sådan reglering ej skulle verka till förhöjning av vederbörande befattningshavares rätt till pension enligt gällande ordinarie stats föreskrifter. I pensionsavseende lämnades alltså departementens befattningshavare att tillsvidare kvarstå i en ställning, som, på sätt löneregleringskommittén uttryckt det, stod i missförhållande till den erhållna avlöningen.

Genom den totala avlöningsförhöjning och dennas fördelning på olika titlar, som åvägabragts medelst de nu till sin anledning och sina huvudsakliga karaktärsdrag berörda provisoriska löneregleringarna, har alltifrån och med år 1910 angivits måtten i olika avseenden för den löneförbättring, som rättvisa och billighet ansetts kräva för statsdepartementens befattningshavare.

Vid bedömandet av dessa befattningshavares sålunda genom provisorisk reglering skapade ställning i avlönings- och pensionshänseende måste en väsentlig förändring av förhållandena erkännas numera hava ägt rum. Förändringen berör ställningen i pensionsavseende. Den förutsättning, på grund varav man ansåg sig kunna låta ifrågavarande befattningshavare kvarbliva vid en alltför ringa pensionsrätt, måste nämligen anses nu hava brustit. För 1916 års riksdag föreligger intet förslag till definitiv lönereglering för dessa befattningshavare, och ännu alltjämt kan det icke med någon säkerhet förutses, när en dylik reglering kan vardas genomförd och träda i tillämpning.

Vid sådant förhållande måste det anses påkallat, att en sådan förbättring av de här avsedda befattningshavarnas pensionsrätt åstadkommes, som undanröjer det ovan omförmälda missförhållandet till deras sedan flera år erhållna avlöning. Beträffande måttet av denna förbättring har, på sätt i löneregleringskommitténs utlåtande omförmäles, chefen för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet den 14 januari 1916 anfört, att med billigheten syntes mest överensstämmande, att åt befattningshavare, varom fråga är, tillerkändes den pension, som kunde beräknas hava bort komma honom till del, därest den slutgiltiga löne- och pensionsregleringen trätt i tillämpning redan med 1916 års ingång, d. v. s. vid den tidpunkt, från vilken den skulle hava kommit att gälla, därest löneregleringsfrågan, såsom från början varit ämnat, fått sin lösning redan vid 1915 års riksdag.

Den sålunda angivna ledande synpunkten synes mig riktig.

Nu har, så vitt jag förmår bedöma, sedan år 1910 icke inträffat något förhållande av den beskaffenhet, att rättvisans och billighetens krav i avseende å befattningshavarnas i statsdepartementen avlöning skulle kunna anses tillgodosedda

med en mindre del av denna avlöning i egentlig lön än det sammanlagda belopp, som alltsedan år 1910 på ordinarie och provisorisk stat ansetts böra vara av sådan löns natur. Vad som redan år 1910 ansågs i förevarande hänseende rättvist och billigt, synes mig svårigen nu kunna vara för högt tilltaget. Skall man då icke bryta det samband mellan den egentliga löns och pensionens belopp, som genom 1907 års allmänna civila pensionslag fastslogs och allt sedan dess vid verkställda löneregleringar — fränsett av särskilda undantagsförhållanden betingade undantag — upprätthållits, så synes mig nyssberörda sammanlagda lönebelopp också böra rätt- och billigtvis antagas såsom bildande pensionsunderlag i överensstämmelse med den i nämnda pensionslags § 3 a) innehållna allmänna regel.

Att i det här förevarande fallet kanslisekreteraren Sundin ej fått uppbära hela det belopp, som enligt ordinarie och provisorisk stat är att anse såsom lön, utan i enlighet med den provisoriska löneregleringens föreskrifter fått vidkännas visst avdrag å samma belopp, synes mig icke ensamt för sig innefatta tillräcklig anledning att sätta pensionen lägre än lönen. Det avdrag å lönen, som innehavaren av en nyreglerad befattning för år får vidkännas i form av avgift till fonden för pensionering av civila tjänst innehavare, varifrån pensionen är avsedd att bekostas, lär icke ifrågasättas kunna medföra, att den årliga pensionen för honom skulle begränsas till samma belopp, som han verkligen utbekommit i lön. Lika litet synes det ovannämnda avdrag, som kanslisekreteraren Sundin måst vidkännas och som för statsverket, vilket har att å sin indragningsstat bekosta Sundins pension, representerar en lika besparing eller en besparad utgift, böra medföra, att Sundins pension begränsas till allenast det belopp, han för år fått uppbära såsom lön.

Ej heller ser jag någon anledning i övrigt att bryta förutnämnda samband mellan lön och pension sålunda, att, medan en nu redan flerårig uppskattning av billighetens fordringar i avseende å löns storlek bibehålles, en annan billighetsuppskattning införes beträffande pensionens tillbörliga belopp.

Med åberopande av de synpunkter, åt vilka jag med hänsyn till den vikt i principiellt avseende, som syntes mig tillkomma frågan om bestämmandet av den här ifrågasatta pensionens belopp, sökt härövan så fullständigt som skett giva uttryck, har jag inom löneregleringskommittén framfört den uppfattning, att det av gällande allmänna civila pensionslag antagna sambandet mellan egentlig lön och pension borde i den förevarande pensionsfrågan upprätthållas, så långt förhållandena det medgäve.

I enlighet med denna uppfattning anser jag, att, därest kanslisekreteraren Sundin, vilken ostridigt har att räkna mer än 35 tjänstår, vid sin avgång från den tjänst han innehar fyllt 67 levnadsår, vederbörlig framställning bör göras om en årlig pension för honom å allmänna indragningsstaten till belopp av 4,200 kronor.

Såvitt handlingarna i detta ärende utvisa, har emellertid Sundin i avseende å anstånd med avsked från tjänsten icke hittills beviljats vidsträcktare rätt än att kvarstå däri tills vidare intill den 5 juli 1916, vilken dag han fyller 66 år. För det fall att Sundin kommer att avgå från sin tjänst före uppnådda 67 levnadsår, synes mig, att för honom bör ifrågasättas en årspension, vilken understiger 4,200 kronor med ett belopp, som må anses skäligt med hänsyn till längden av den för Sundin till uppnåendet av 67 levnadsår återstående tiden.»

Departements-
chefen.

Till en början anhåller jag få erinra, att Eders Kungl. Maj:t den 30 juni 1916 medgivit, att kanslisekreteraren Sundin må kvarstå vid sin tjänst tillsvidare till den 5 juli 1917, då han fyller 67 år.

I likhet med statskontoret och löneregreringskommittén och på de av dem anförda skälen finner jag rättvisa och billighet kräva, att Sundin beredes en tilläggs pension utöver det pensionsbelopp, 3,500 kronor, var till han, enligt vad i ärendet blivit upplyst, vid sin förestående avgång ur tjänsten är enligt gällande stadganden berättigad. Att denna tilläggs pension bör bestämmas till sådant belopp, att pensionen i sin helhet icke kommer att stå i missförhållande till de löneförmåner, som Sundin från och med år 1911 enligt äldre stat och provisorisk lönestat uppburit, synes ävenledes skäligt. Såsom av den föregående redogörelsen för den i ärendet föreliggande utredningen framgår, hava beträffande pensionsbeloppet olika meningar uttalats av å ena sidan löneregreringskommitténs majoritet och å andra sidan statskontoret och en ledamot av nämnda kommitté. För min del finner jag synnerligen goda skäl — jag kan beträffande dessa inskränka mig till en hänvisning till de synpunkter, åt vilka förenämnda ledamot av löneregreringskommittén i sin skiljaktiga mening givit uttryck — hava anförts till förmån för tilläggs pensionens bestämmande till 700 kronor, varigenom det sammanlagda pensionsbeloppet kommer att uppgå till 4,200 kronor. Det lär nämligen enligt min mening icke kunna förnekas, att tilläggs pensionens bestämmande till detta belopp står i närmaste överensstämmelse med de grunder, på vilka 1907 års allmänna pensionslag är byggd och vilka torde i föreliggande fall böra följas. Ett sålunda till 4,200 kronor bestämt pensionsbelopp kommer även att stå i lämpligt förhållande till de pensioner — 3,700, respektive 4,600 kronor — som enligt löneregreringskommitténs den 15 februari innevarande år avgivna betänkande och förslag rörande reglering av löneförhållanden m. m. för befattningshavare i statsdepartementen skulle beredas andra, respektive första kanslisekreterare.

Jag tillåter mig slutligen tillägga, att, enligt vad jag inhämtat, Sundin ej önskar någon ytterligare förlängning av den honom medgivna rätten att kvarstå i tjänst och ej heller är sinnad att anhålla om avsked ur tjänsten före den 5 nästa juli.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kanslisekreteraren i sjöförsvarsdepartementet Rudolf August Sundin må från och med månaden näst efter den, i vilken han, vid fyllda 67 levnadsår, erhåller avsked från kanslisekreterartjänsten, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta, utöver

honom författningsenligt tillkommande pension å 3,500 kronor för år, en tilläggspension av 700 kronor årligen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, till riksdagen avlåtas.

Ur protokollet:

Gustaf Norblad.